

Bergen, 19.12.2018

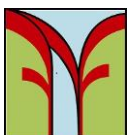
Melding om ny høyring av strategisk planprogram for Liland I/L6

Naturvernforbundet Hordaland (NVH) fekk 20.12.17 varsel om oppstart av planarbeid etter Plan- og bygningsloven §12-8 for Lilandsjordet, gnr. 111, bnr 3 m.fl. i Ytrebygda bydel, Bergen kommune, på eit totalt 554.4 stort areal sør for Flyplassvegen mot Lilandsvegen. Planområdet var i KPA 2010-2021 avsett til LNF-område, men blei i den endelege BLÅE-planen 27.9.17 endra til industri og lager (I/L6). Etter meldinga om oppstart av planarbeid kom det så ei melding 31.10.18 om ny høyring av revidert strategisk planprogram v/ Kokstad Property AS som modererer den opphavlege reguleringsplanen, slik at det blir ein ny situasjon.

Jordvern og næringsareal

Som kjent har det vore strid om denne planen, og både Fylkesmannen og FNF Hordaland, der NVH er med, har uttalt seg kritisk, fordi det er i strid med nasjonale målsettingar om jordvern. Innmarka på Liland er noko av den beste landbruksjorda i Bergen, og den beste i Ytrebygda. Arealet på Liland som vil bli omdisponert til næringsformål ved denne reguleringsplanen, er på over 550 mål. For mindre enn 40 år sidan, i 1979 var nesten alt dette (520 daa) dyrka mark, i følge Fana bygdebok (sjå også foto-dokumentasjon i kulturminnedelen av BLÅE-planen). I dag har halvparten av dette grodd igjen med skog og myr, fordi drifta på deler av Liland er nedlagt, men kan lett koma i produksjon igjen dersom drifta blir teken opp att. Dette gjeld særleg den delen som er nærast Flyplassvegen. Området oppover i Lilandshaugen har edellauvskogpreg med høgt artsmangfald, og dessutan ein viss kulturhistorisk verdi fordi det stod ei kyrkje her i middelalderen, og Lilandshaugen var stemneplass på store høgtider, f.eks på 17. mai, før 2. verdenskrig.

Fylkesmannen har heilt frå planarbeidet starta opp i 2010 stått på dei nasjonale målsettingane om jordvern, som seier at «*Sammenhengende landbruksområde må tas vare på og sikres som produksjonsareal for fremtiden, uavhengig av hvilken landbruksdrift det er på arealene i dag. Det er i samfunnet sin interesse at jordvernet løftes opp som tema.*» Han påpeikar også i brev så seint som 4.3.15 at det samla arealet dyrka mark som går tapt ved BLÅE-planen er på 430 daa, og dersom også dyrkbar mark blir teke med, er arealet på over 1 000 daa. Dette er meir enn 10% av den årlege avgangen som Stortinget har sett som øvre grense fram til 2020. Planen er også i strid med Bergen kommune sine eigne mål for jordvern. (Grøntplan for Bergen 1992) og så seint som 2.2.17 vedtok byrådet Handlingsplan for landbruket i Bergen som blant anna seier at i samband med KPA-rullering må «*gode og*

ennå urørte landbruksarealer» få eit særleg og tydeleg vern». I samband med dette blei Liland nord tilbakeført til LNF-område i byrådet 26.1.17, slik at då dette vedtaket blei omgjort 27.9.17 var det i strid med både kommunale og nasjonale målsettingar.

Som argument for omgjeriinga av vedtaket om Liland i BLÅE.planen, som endrar statusen av Liland frå LNF-område til næringsområde, er det frå Plan- og bygningsetaten vist til behovet for areal til plasskrevande industri som må flytta frå Mindemyrane i samband med utbygginga der. Men det viser seg no at det reelle arealbehovet til dei fem bedriftene på Mindemyrane som må flytta, og som det skal utarbeidast detaljplan for, er på godt under halvparten av det totale arealet i planen. Det mest aktuelle området ligg langs Flyplassvegen og er samstundes den delen av Liland som er mest tilgrodd. Resten av Liland er fullverdig landbruksjord som for ein stor del (bruk 111/1 og 111/2) er i drift. Det kan difor vera ei løysing frå Bergen kommune si side å tilbakeføra noko av jordbruksarealet på Liland til LNF-område i samband med KPA-planarbeidet.

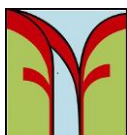
I det reviderte strategiske planprogrammet som no ligg føre, har Bergen kommune teke delvis omsyn til dette, og lagt det området som ligg lengst nord mot Flyplassvegen, ut til næringsområde, og spart området i sør og aust, hovudsakleg på bruk 1 og 2, i samsvar med forslaget vårt (vedlegg 2). På den negative sida har ein i det siste forslaget frå oktober foreslått utbygging av heile resten av Lilandshaugen (vedlegg 3). Dersom ein held på det første forslaget og i tillegg overfører matjorda frå bruk 3, 4 og 5 til dei grunnlendte delene av bruk 2 og 7 i aust, vil også denne delen av LNF-området på Lilandsjordet koma i fullverdig drift, og med eit areal på kring 300 daa totalt. Dette er eit stort framsteg i forhold til den opphavlege reguleringsplanen, der heile dette området ville ha gått tapt.

Utbygginga av Lilandshaugen er grunngitt ut frå Avinor AS sitt potensielle behov for ny rullebane. Sidan det førebels er høgst usikkert om det blir nokon ny rullebane i det heile, og sidan ny rullebane på Flesland vil medføra endå meir flytrafikk, som er i strid med klimamålsettingane, ønskjer Naturvernforbundet og FNF Hordaland at Bergen kommune ventar med å bygga ut resten av Lilandshaugen til spørsmålet om Rullebane 2 er avgjort.

Jordvern, landskap og friluftsliv

To skritt frem og to tilbake

Planvarselet om privat detaljregulering for Lilandsjordet er som nevnt behandlet parallelt med det strategiske planprogrammet for område. Det er for så vidt betryggende at man kjører dobbelt trykk, men samtidig blir det mer utfordrende å følge med. Det er også vanskelig å forstå at en reguleringsplan kan utformes samtidig med strategiplanen som skal sette rammene og retningslinjer for detaljreguleringen. Mye skulle allerede vært gjort i går, men vi benytter anledningen til å understreke på nytt at areal er en ikke fornybar ressurs og at naturkvalitetene og matjorden på Liland er gode grunner for at man ikke tar snarveier som fører til unødig skade på viktige verdier eller som krever uforholdsmessige merkostnader som tilfaller fellesskapet for å bøte på skadene. Vi forholder oss også til merknaden fra oppstartsmøte for detaljreguleringen: *«Det er foreslått en stram fremdriftsplan fra plankonsulenten. Realismen i denne må avklares. Siden det er ønskelig å*

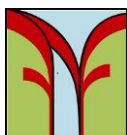

*utarbeide detaljplan parallelt med utarbeidelse av strategisk planprogram, er det en risiko for at planprogrammet kan medføre at det må gjøre endringer i det som allerede er planlagt. **Planprogrammet skal legges til grunn for planarbeidet, og dersom arbeides med detaljplan parallelt, vil det være en risiko for avvik mellom planforslag og det som blir vedtatt i planprogrammet. Denne risikoen hviler på forslagstiller og plankonsulent.***» (vår utheving).

Politikere har anledning til å tenke offensivt og klokt. Det er enklere, billigere og mer effektivt å ivareta naturmangfold og matjord der den er enn å restaurere, flytte eller kompensere for et bortfall. Det er også åpenbart at en utbygging på Liland går på tvers av både nasjonale og kommunale målsetninger om jordvern. FNF ønsker også at kommunen vurderer utbyggingsområde på Liland i tråd med intensjonene i vedtaket som ble gjort 22.11.2017 vedr. arealregnskap i kommunen med et mål om arealnøytralitet. Altså at man unngår nettonedbygging av natur i fremtiden. Kommunen bør benytte denne saken som en inspirasjon til å jobbe videre og få på plass et arealregnskap med tilhørende målsetninger.

Utbyggingsområdet er i planprogrammet satt til 228,5 daa og hele planområdet er 554,4 daa. Utbyggingsområder har vokst med nær 40% siden forrige høringsrunde avsluttet 15. oktober. Årsaken er ikke veldig synlig i dokumentasjonen. Etter å ha fått tilsendt innspillene fra Avinor og Bergen Lufthavn, blir årsaken tydeligere, men fremdeles ikke avklart. Både Avinor og Bergen Lufthavn har kommentert på detaljreguleringsvarselet som lå ute årsskiftet 2017/18 og ikke det strategiske planprogrammet. Det er også verdt å merke seg at punkt **1.4 om Avinor sine føringer på Liland** var med i planprogrammet som var på høring i oktober. Ergo er ikke dette innspill som burde endre et strategisk planprogram fra oktober til desember 2018. Som nevnt er rullebane 2 en fremtidsmulighet som politikere ikke vet om man trenger eller ønsker. Kommunen har avklart at det ikke skal reguleres for arealkonflikter med en eventuell ny rullebane. Lite kan i så måte være mer fornuftig enn å la området i vest stå som grøntområde slik det var i tidligere versjon. Liland er et sentralt sted, men det betyr ikke at kultur- og naturområder ikke skal prioriteres. Sett fra et internasjonalt perspektiv så er det grønne naturområder sentralt som gir oss særpreg. Ikke flere selvfølgeligheter som Scandic Flesland. Men når de nye hotellene først er her burde man i større grad vurdere å beholde det lille som er igjen av grøntområder i nærheten.

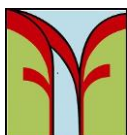
Viltkorridor – Kommunens viltrapport fra 2017 peker på ivaretagelse av større, sammenhengende naturområder og ikke minst korridorer mellom disse. Liland pekes på som en flaskehals i så måte både mot Flesland og mot Gjeddevannet. Konsekvensutredningen viser til hjortetrekke i området. Kunnskap skal tas hensyn til i planarbeidet og vi forutsetter at hjortetrekke i området vil sikres tilstrekkelige brede grønne korridorer gjennom planområdet.

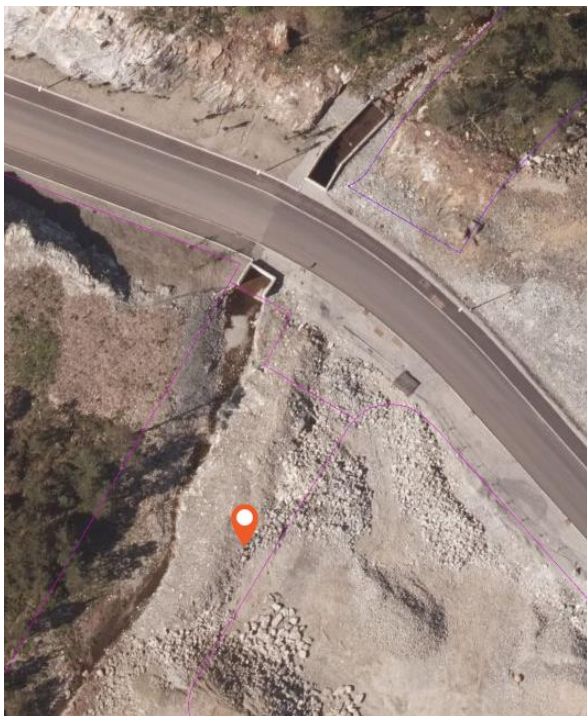

Figur 1: Bilde fra sørsiden av hvor stemmebekken går i kulvert under Kokstadflaten

Vassdragene i området er under hardt press se figur 1 og 2 for et «friskt» eksempel. Bekkeløpet Storaveita og arealene langs denne må bevares – det holder ikke å forsøke. En åpen bekk med tilstrekkelig kantvegetasjonsbelte må ligge som en forutsetning for utbygging. Verdien kommer klart frem i KU-en og en utbygging må planlegges i forhold til bekkeløpene slik de fremstår i dag. Det er flott at det legges opp til en blågrønn korridor i planprogrammet, men det blir viktig å sikre at den er bred nok for å sikre plass til vassdrag med tilstrekkelig kantvegetasjon, viltkorridor og ferdselsåre for tobeinte både til fots og på sykkel. I tillegg bør man vurdere mer dynamisk struktur på utbyggingen hvis det vil ha en bedre mulighet for å sikre at den virker for alle formålene den er tenkt å romme.

Figur 2: Flybilde av samme område

Konklusjon

Naturvernforbundet Hordaland sitt primære standpunkt er at heile Liland med resten av Lilandshaugen må tilbakeførast til LNF-område, og at Bergen kommune finn alternativt areal på uproduktiv mark til dei bedriftene som må flytta. No viser det seg at at over halvparten av området kan tilbakeførast til landbruksområde utan at det går ut over arealbehovet for dei bedriftene som må flyttast, slik at heile den sørlege og austlege delen av planområdet (bruk 1 og 2) der den mest verdfulle jorda fins, kan bli spart til jordbruksformål. Det reviderte planforslaget som no ligg føre, er eit brukbart kompromiss, bortsett frå at det som er igjen av Lilandshaugen også burde vore verna. Vi minner også at det gamle klyngetunet på Liland med tunstadene for bruk 1, 3 og 5 bør vernast mot utbygging, og at grensa mot Lilandshaugen difor bør flyttast lenger vest i tilfelle utbygging. Vi minner dessutan om verdien av å ha tilgjengelege grøntområder i tilknytning til Liland skole og bustadområda kring Blomsterdalen, etter flyplassutbygginga.

for **Naturvernforbundet Hordaland**

Gabriel Fliflet
leiar

Oddvar Skre
saksbehandlar

for **FNF Hordaland**

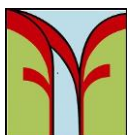
Ørjan Sælensminde
koordinator

Naturvernforbundet
Hordaland

Elektronisk kopi

Fylkesmannen i Hordaland
Hordaland Fylkeskommune

Forum for natur og friluftsliv
HORDALAND

Tverrgt. 4-6, 5017 Bergen
hordaland@fnf-nett.no | 55 33 58 19 / 40 49 70 74
www.fnf-nett.no/hordaland
Org. nr.: 918 407 855